
Brande Bibliotek

Nedenstående er en sammenfatning af biblioteksvirksomhedens forhistorie, det vil sige tiden før Brande Bibliotek blev etableret på den nuværende adresse i Centerparken.

Som det vil fremgå, kan biblioteket i 2006 fejre en 90 års fødselsdag, men - som det vil fremgå - så begyndte det for 205 år siden.

Sognebiblioteket i Brande, der blev drevet af Brande Sogns Læseforening, var ifølge Brande Sogns historie over 130 år gammel i 1975. Det vil ifølge denne kilde sige, at det i 2006 er mere end 160 år siden, at borgerne første gang kunne låne bøger i Brande. Sognebiblioteket har dog flere gange indstillet driften, men er så blevet oprettet påny, dels i 1865 og endelig i 1916. De 90 år fremkommer ved, at der siden 4. december 1916 ubrudt har været biblioteksvirksomhed i Brande.

Men skal vi gå tilbage i tiden og se hvornår det begyndte med bogudlån i Brande, så skal vi tilbage til 1801. Det år fik Brande en ny sognepræst, pastor L. M. Lund, og med sig havde han et læsebibliotek. Det oplyses at læsebiblioteket i 1803 bestod af hele 89 "for Almuen velvalgte" skrifter som dels blev udlånt eller benyttet i skolen, dels brugt til konfirmandforberedelse. Pastor Lund forlod sognet i 1808. Læsebiblioteket flyttede til Jeppe Sivebæks forretning i Storegade. Det må siges at være datidens kombibibliotek. Ud over at kunne låne bøger var der salg af ligtøj, kranse, modepynt og rulleforretning. Billedet viser Storegade i ca. 1910. I det andet hus (pil) lå datidens biblioteksudlån. Bygningen til højre er Vestergaards hotel.

I Brande Sogns historie skrives der: "I mange år blev udlånet passet af Jeppe Sivebæk og hustru, og da de var afgået ved døden, blev biblioteket flyttet til Højskolehjemmet. Her stod det i nogle år og blev så godt som ikke benyttet, hvorfor nogle medlemmer af den gamle bestyrelse, M. Søndergaard, Dørslund, mejeribestyrer Lassen, Uhre, Kl. Petersen, Overgaard, sammen med lærer Johs. Hansen, provst Nielsen og Math. Kristensen, Borup, på et møde blev enige om at få det flyttet og få det i virksomhed igen.

90 år sammenfattet af Willy Wegner

Biblioteket blev så i 1916 flyttet til præstegården, hvor provst Nielsen havde oprettet en læsestue. I 1922 blev det flyttet til kommuneskolen, hvor det stod, til man i september 1924 fik lokaler - et udlånslokale og en læsesal - i Teknisk skole. Disse lokaler benyttede biblioteket til 1. september 1936, da det blev flyttet tilbage til kommuneskolen, hvor kommunen overlod det et klasseværelse til gratis afbenyttelse, og her har det til 1975 haft til huse. Kommunen har år efter år forhøjet sine tilskud til biblioteket betydeligt, så det har været i stand til at forøge bogbestanden, hvilket også har været nødvendigt, da det, som årene gik, blev stærkere og stærkere benyttet.

Biblioteket havde i 1942 en bogbestand på ca. 1.800 bind, hvoraf ca. 600 bind var faglitteratur. Siden bibliotekets nyoprettelse i 1916 har det som formænd haft lærer, senere kirkeminister, Johs. Hansen 1916-28, viceskoleinspektør, senere skoleinspektør, T. Bundgaard Lassen 1928-51, lærer, senere ledende skoleinspektør, Anders Mygind 1951 til 1963, da det blev kommunalt sognebibliotek. I samme tidsrum har det som bibliotekarere haft pastor Jensen, pastor Lindegaard, lærerinde fru Johanne Hansen 1922-31, fru lærer Enevoldsen 1931-33, fru snedkermester Jespersen 1933-62, fru Tove Mansfeld-Giese 1962-63 og siden 1963 Torkild Kjær. Fru Jespersen var i nogle år efter 1962 deltidsansat. Efter et kortere fravær blev fru Mansfeld-Giese atter ansat ved biblioteket.

Efter at biblioteket 1. april 1963 blev kommunalt, er bestyrelsen eller biblioteksudvalget blevet valgt af kommunalbestyrelsen. Til 1970 var fru Eva Skjærris formand for udvalget. Selv om biblioteket efterhånden fik rådighed over de fleste af lokalerne i Herningvejsskolens ældste bygnings øverste etage, var pladsen så kneben, at det i høj grad vanskeliggjorde bibliotekspersonalets arbejde.

Mangelen på plads ophørte, da man i januar 1975 rykkede ind i det nye tidssvarende bibliotek i Centerparken.

Kilder: Johs. Hansen: Brande Sogns Læseforening.

Brande-Posten 18. oktober 1916

Brande-Posten 29. november 1916 (Åbningstider)

T. Bundgaard Lassen: Brande Sogns historie. 2. del. Brande, 1975. Side 267-268.

Helge Nielsen: Folkebibliotekernes forgængere. København : Danmarks Biblioteksforening, 1960. Side 262